

Jumalateenistus Nõos P, 27.10.24 kell 11.00, 22. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Fl 1:6–11; Mt 6:14–15

Jutlus: Js 64:3–8

Laulud: 312 (1–7); 329 (1–4, 5); 246 (1–2); 247 (1–3)

Ükski kõrv ei ole kuulnud, ükski silm ei ole näinud muud Jumalat peale sinu, kes tema ootajale seesugust võiks teha. Oh, et sa tuleksid vastu sellele, kes rõõmsasti teeb õigust, neile, kes mõtlevad sinu teedale! Vaata, sina vihastasid, et me tegime patutegusid; neis me oleme olnud kaua ja kas me pääseme? Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul. Ei ole ühtegi, kes hüüaks appi sinu nime, kes ennast õhutaks sinust kinni haarama; sest sina oled peitnud oma palge meie eest ja oled lasknud meid hääbuda meie süütegude tõttu. Nüüd aga, Issand, oled sina meie isa. Meie oleme savi ja sina vormid meid, me kõik oleme sinu kätetöö. Issand! Ära vihasta üleliia ja ära meenuta ülekohut lõpmata: näe, vaata ometi – me kõik oleme ju sinu rahvas!

Meie tänases kirjakohas on peidus vastuolu.

Ühest küljest kõneldakse inimestest, kes ootavad Jumalat: „Ükski kõrv ei ole kuulnud, ükski silm ei ole näinud muud Jumalat peale sinu, kes tema ootajale seesugust võiks teha. Oh, et sa tuleksid vastu sellele, kes rõõmsasti teeb õigust, neile, kes mõtlevad sinu teedale!“ Öeldakse ka nii: „Nüüd aga, Issand, oled sina meie isa. Meie oleme savi ja sina vormid meid, me kõik oleme sinu kätetöö. Issand!“

Need inimesed teavad, et pärinevad Jumala juurest. Pottsepp valmistab ju savinõusid suure hoolega, paneb sinna hulga tööd. Ja prohvet püüab Jumalale meelde tuletada, et tal pole ju otstarbekas oma vaevaga loodud savinõusid puruneda lasta.

Teisest küljest kõneldakse aga inimestest, kes teevad patutegusid: „Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul.“

Siinkohal on sobiv vaadata aknast välja ja silmata tuhandeid lehti, mis on puudelt alla laskunud. Korraks on nad veel vaatamisväärsed, kuid siis nad kuivavad ja tuul või kojamehe puhur puhub nad minema ning peagi neid enam pole. Sellised oleme loomult ka meie, inimesed. Jumal on meile andnud teatud vormi, isegi nägususe. Kuid lehtedena oleme me Jumala puult oma patuse närbumise tõttu lahti päästetud ja meie saatus on lendamine olematusse.

Kuulsime meie kirjakohast ka selliseid mõtteid: „Ei ole ühtegi, kes hüüaks appi sinu nime, kes ennast õhutaks sinust kinni haarama; sest sina oled peitnud oma palge meie eest ja oled lasknud meid hääbuda meie süütegude tõttu.“

Siin on üsna tabavalt kokku võetud lihaliku, pattulangenud inimese loomus. Jumala poole ei taha loomu poolest hüüda mitte ükski inimene, ta isegi ei vaevu end pingutama, et Jumala armust kinni haarata. Jumal on aga ka oma armu seetõttu kinni katnud ja laseb inimesel oma süütegudes lihtsalt hääbuda.

Kas meie kirjakohas kõnelevad erinevad inimesed? Ei, siin kõnelevad ühed ja samad Jumala rahva esindajad. Tekst pärineb ju VT prohvetiraamatust ja nõnda kõneleb siin Iisraeli rahvas. Kuid täpselt samuti saab seda kõnelda ka kristlane. Kasutab ju meie kirjakoha algul kuulnud mõtet ka apostel Paulus 1Kr 2:9: „Mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud – selle on Jumal valmistanud neile, kes teda armastavad.“ Ja seesama Paulus ütleb Rm 3:23: „...kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest...“

Tuleb siis välja, et nii Vana Testamendi kui Uue Testamendi inimene tunnistab end korruga õigeks ja patuseks. Õigeks selles mõttes, et ta on Jumala poolt välja valitud selles patuses maailmas tema teedel käima. Teisest küljest aga teab see inimene, et ta on selle maailma poolt ikkagi määritud.

Sellises vastuolus ilmneb mingi olemuslik jõuetus ja paine. Samas on siin peidud ka mingi lootus. Tuleb meelde – sobivalt mõned päevad enne usupuhastuspüha! – meie usuisa Martin Lutheri kuulus tees „simul iustus et peccator“ (ld 'korruga õige ja patune'), mille kohaselt kristlane on ühelt poolt

Jumala poolt ilma mingite teeneteta vastu võetud ja õigeks tunnistatud, teisest küljest aga on ta ikkagi patune, nagu kõik inimesed. Ent Lutheril on see jõuetus ja paine lahendatud. Inimene saab olla korruga õige ja patune ning ometi jääb talle lootus pääseda!

Luther toetub oma teoloogias suuresti apostel Paulusele, kes selle vastuolu meisterlikult esile toob ja ka lahenduse pakub. Paulus kirjutab Rm 7:22–24: „Sisemise inimese poolest ma rõõmustan Jumala Seaduse üle, oma liikmetes näen aga teist seadust, mis sõdib vastu minu mõistuse seadusele ja aheldab mind patu seadusega, mis on mu liikmetes. Oh mind õnnetut inimest! Kes ostab mu lahti sellest surma ihust?“ Niisiis näeb Paulus patu olevat inimese liikmetes, ehk siis tema maises ihus. Kusagil inimese sisimas on säilinud loomulik jumalatunnetus, mida Paulus nimetab mõistuse seaduseks. See mõistuse seadus aga jääb selgelt alla ihus olevale patu seadusele.

Tõepoolest, kuidas inimene siis saaks sellest oma isiksuses peituvast vastuolust lahti?

Ja Paulus vastab Rm 7:25: „Aga tänu olgu Jumalale meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi!“ Niisiis saab Pauluse järgi selle inimisiksuses peituva jõuetuse ja paine võitjaks Jumal Jeesuse Kristuse läbi! Luther ütleb oma 1535. aasta loenguis Pauluse Galaatia-kirjale, kus ta seda teesi „simul iustus et peccator“ kasutab, ilusti ja aforistlikult: „Kristuse õigus on sinu oma. Sinu patt on Kristuse oma.“

Tõepoolest, meie, loomu poolest patused inimesed, kellel pole Jumala ees mitte mingit õigust ja kes seda õigust isegi ei igatse, oleme Jeesuse Kristuse läbi siiski õiged! Jeesus Kristus on nagu mingi suur kingitus meie trööstitus elus. Paljud inimesed ei tea sellest Jumala kingitusest midagi, või kui teavad, siis ei hooli sellest. Aga see ei tähenda, et seda kingitust pole. See on kogu aeg vabalt kättesaadav, tuleb lihtsalt käsi välja sirutada. Aga, nagu prohvet meie kirjakohas ütleb, pole kedagi, kes ennast õhutaks Jumalast kinni haarama. See on meie ajastu häda. Ja tegelikult on see häda muidugi olnud kõigil ajastutel.

Kui aga Luther ütleb, et inimese patt on Kristuse oma, siis eeldab see seda, et inimene on oma patust teadlik ja tunnistab seda. Siin on palju õppida Iisraeli rahvalt. Kui loeme Vana Testamenti, siis muutub kohati isegi tüütavaks see pidev „tuha pähe raputamine“. Ka meie tänane kirjakoht lõpeb ju sellega: „[Jumal], Ära vihasta üleliia ja ära meenuta ülekohut lõpmata!“

Sellisel hoiakul on oma põhjus. Iisraeli rahva vaimulikud juhid nimelt püüdsid põhjendada tumedaid lehekülgi rahva ajaloos Jumala karistusega rahva pattude eest. Sellest selline pidev „tuha pähe raputamine“ tulenebki: kuidagi on ju tarvis põhjendada, miks kord Jumala soosikuna välja valitud rahval vahel nii halvasti läheb.

Meie ajal on selline hoiak unustusse langenud. Kui midagi halvasti läheb, siis on süüdi mõni inimene või rahvas. Looduskatastroofides on süüdi inimkond, kes ei suuda elada keskkonnahoidlikult. Sõdades on süüdi nende algatajad. Pandeemiates on süüdi inimeste hoolimatus ja ükskõiksus. Vana Testamendi maailmas oli selliste kriiside põhjuseks inimeste patustus Jumala ees ja Jumal karistas nende kaudu inimesi. Kõik mõistsid seda niimoodi.

Kui ka tänases maailmas inimesed mõistaksid, et nende jumalatu elu toob paratamatult kaasa tagajärgi, siis nad ehk hakkaksid „end õhutama Jumalast kinni haarama“ – nagu väljendub prohvet Jesaja. Ja siis hakkaksid inimesed ka otsima, kuidas sellest patust vabaks saada. Ja lõpuks võib-olla jõuaksidki selleni, et avastaksid: patu saab Jeesus Kristusele üle anda ja siis see neid enam ei vaeva. Tuleb muidugi ka mõista, et üksi usk Jumalasse Jeesuse Kristuse läbi ei kaota maailmast ega ka inimesest endast pattu. Kristus on inimese sellest „surma ihust“ ainult lahti ostnud, kuid selles ihus peab inimene elama kuni oma elu lõpuni. See „surma ihu“ ei valitse tema üle, kuid ta saab sellest lõplikult vabaks alles oma hauas.

Nüüd võib-olla ongi paremini arusaadavaks saanud, milline on Jumala rahva enesemõistmine. See on ühekorraga teadlikkus oma õigusest ja õigusetusest Jumala ees. Selline enesemõistmine on olnud Iisraeli rahval. Ja selline enesemõistmine on ka kristlaskonnal kui Iisraeli rahva laiendusel usus Kristusesse.

Täna tähistatakse meie kirikus misjonipüha. Võib tunduda, et Jumala rahva hääl selles maailmas on liiga nõrk ja kuuldamatu. Ps 12:2 hüüab kuningas Taavet: „Päästa, Issand, sest vagad on lõppenud ja ustavad on otsa saanud inimlaste seast!“ Ka Jeesus ütleb Lk 18:8: „Ometi, kui Inimese Poeg tuleb, kas ta leiab usku maa pealt?“ Siiski loeme Piiblist, et Jumal ei jäta oma rahvast hätta ja kuni Issanda päeva tulekuni on kriitiline hulk usklikke ikka maa peal olemas.

Taotlegem ka meie oma eluajal alati kohta nende usklike seas. Ja tunnetagem ühtsust, nagu ütleb prohvet meie kirjakoha lõpus: „...vaata ometi – me kõik oleme ju sinu rahvas!“ Küllap Jumal annab meile ülesande oma riigi kuulutamiseks selles kaduvas maailmas. Ja annab ka õnnistuse selle ülesande täitmiseks!

Aamen.